

Prodiranje kijajskih ljudskih armad ogroža glavno mesto

**Kajšek dal diktatorsko oblast generalu
Fu Tsoju; ameriške vojaške oblasti odredile
odhod civilistov; pomorščaki pomagajo pri
evakuaciji državljanov**

Nanking, Kitajsko, 6. nov. — Diktator Čiang Kaišek je dal generalu Fu Tsoju vso oblast nad vojaškimi operacijami v severnem delu Kitajske. Kajšekova odredba je sledila prodiranju komunističnih sil, ki grozijo Nankingu, glavnemu mestu Kitajske, s severa in juga.

Močne armade komunističnih sil se valijo z obeh strani proti Nankingu, ki je oddaljen od fronte ljudskih sil okrog sto milj.

Prodiranje komunističnih sil je povzročilo paniko v glavnem mestu, kakor tudi na vsem ozemlju med Sanghajem in Nankinom. Po sijajnih zmagah komunistov v Mandžuriji, ki so jih dosegli pretekli teden, je poveljstvo ljudskih sil vrglo svojo silo v prodiranje proti Nankingu.

Ameriške oblasti na Kitajskem so odredile takojšen odhod žena in otrok ameriških častnikov in vojakov, ki se nahajajo na Kitajskem. Ameriški poslanik je izjavil, da postoji nevarnost komunistične invazije vse južne Kitajske.

Podadmiral Oscar C. Badger, ki je s svojim rajstvom nastanjen v Sanghaju, je rekel, da bo v ogrožena kitajska pristanišča poslal enote pomorščakov, "ampak le radi varnosti ameriških državljanov."

Dalje je Badger izjavil, da ameriški pomorščaki lahko pristanejo kjer koli na tujem ozemlju na podlagi mednarodnega zakona, kajti ameriški pomorščaki imajo status "mednarodne policijske sile". Dodal je, da bo morda izdal odredbo za ojačanje ameriške posadke v Sanghaju.

Badger je rekel, da nima namena, da bi njegova posadka odšla iz tsingtaoške baze, pripravljen pa je, da preskrbi od-

Tobin za nov delavski zakon

**Nadomestil bo
protidelavski
Taftov zakon**

Boston, 6. nov. — Delavski tajnik Maurice J. Tobin je izjavil, da bo vprašanje novega delavskega zakona prva zadeva, ki bo predložena novemu kongresu, ki se snide prihodnjega januarja v Washingtonu. Nov zakon bo nadomestil suženjski Taft-Hartleyev zakon.

Tobin je rekel, da bo nov delavski zakon vseboval točke, ki bodo pravične za delavce in delodajalce. Dalje je rekel, da delodajalci novega zakona ne morejo postaviti pogojev, ki bi jih postavili pred kongres.

O tej zadevi je Tobin govoril s predsednikom Trumanom po telefonu, da bi se pred kongresom. On sam se bo potrudil, da pridejo njegova priporočila pred kongres.

"Delavski departament," je rekel Tobin, "bo zopet postal važna veja vlade, kar je bil pred dvema letoma, ko so ga reakcionarni republikanski in demokratski sovražniki delavstva razmrčevali in ošibili tako, da je postal le brezpomemben" privesek.

"Demokratska zmaga bo vrnila delavskemu departamentu moč, katere mu po pravici pripada," je zaključil Tobin.

hod ameriških in drugih državljanih z ogroženega ozemlja. Ameriške oblasti so podvzele te korake, ko so uvideli, da če te diktatorja Kajšeka niso več kos komunističnim silam, ki se naglo valijo z dveh smeri proti glavnemu mestu.

Nanking je oddaljen od Sanghaja 193 milj. Sanghaj, četudi je znan kot veliko pristanišče, je oddaljen 13 milj od pacifične obale, ob reki Vhangpu, ki se izliva v ustje reke Jangce.

General David G. Barr, direktor skupne ameriške posvetovalne misije na Kitajskem, je rekel, da se bodo vse družine njegove skupine vrnila v Združene države kakor hitro bo mogoče.

Na Kitajskem se točasno nahaja okrog 7,000 ameriških civilistov, od teh okrog 4,000 v Sanghaju in Nankingu. Priprave so v teku za takojšnji prevoz ameriških civilistov v varne kraje, nato pa za odhod v Ameriko.

Nacionalistična vlada diktatorja Kajšeka je naznanila, da skušajo komunistične sile obkrožiti Sučov, veliko vladno bazo, ki je oddaljena 180 milj zapadno od Nankinga. Namen komunistične strategije je, da odreže okrog 400,000 mož močno armado, ki jo je Kajšek koncentriral v sučovskem sektorju.

General Fu Tsoji je z letalom prispel v Nanking, kjer je konferiral z diktatorjem Kajšekom o resnem položaju v severni Kitajski.

Veliki porazi, ki so jih Kajšekove armade doživele v Mandžuriji, so odprli pot komunističnim silam za prodiranje v province severne Kitajske. Zmaga ljudskih (komunističnih) sil so oslabele Kajšekovo odporno silo in povzročile paniko v njegovi vladi.

Poročila, da bo Kajšek kmalu odstopil in odšel v izgnanstvo, se vzdržujejo v vseh krogih kitajskih oblasti in tujemskih poslanstvih. Korupcija Kajšekovega režima je glavni vzrok njegovih porazov.

Truman sijajno poždravljen

**Triumfalna vrnitev
v glavno mesto**

Washington, 6. nov. — Predsednik Truman se je vrnil v glavno mesto kot junak dneva ob vzklikih milijonske množice ljudstva, ki ga je navdušeno pozdravila po njegovi sijajni volilni zmagi, ki jo je dosegel pretekli torek.

Njegov triumfalni povratek iz Missourija, kamor je odšel pred volitvami s svojo družino, da prisostvuje volitvam, se smatra kot eden največjih v zgodovini Amerike. Iz Washingtona je pred volitvami odšel popolnoma neopazeno, nihče se ni brigal za kandidata, "ki nima prilike biti izvoljen."

Ko se je vrnil, ga je pozdravila ogromna množica ljudstva, na postaji so se zbrali vsi člani kabineta in raznih vladnih departamentov. Kontrast pa nima primere v zgodovini.

Predsednik Truman, ki je povsem nepričakovano porazil gvernerja Deweya, se je s stopnišča pred Belo hišo zahvalil za sijajen sprejem in izvolitev ter obljubil, da bo skušal izvesti svoje kampanjske obljube.

Amerika oborožila francoske divizije

**Tajno vežbanje
treh divizij**

Frankfurt, Nemčija. — Iz zanesljivih virov se je izvedelo, da je Amerika tajno izvežbala in oborožila tri francoske divizije z namenom, da ojača militistično silo zapadne Evrope.

Isti viri pravijo, da je Amerika "posodila" \$5,000,000,000 Franciji v obliki bojne opreme. Poročila iz Washingtona pravijo, da bo ameriške zunanje politike slonela na vojaški sili zapadne Evrope.

Ta razkritja so sledila poročilu, da Rusija vežba močno nemško armado v vzhodni Nemčiji, ki je pod sovjetsko okupacijo.

Vojaška oprema, ki jo ameriške vojaške oblasti pošiljajo francoskim divizijam, vključuje nove motorje za tanke, municijo, radijske aparate in drugi material, ki je potreben za vzdrževanje treh vojaških divizij. Vse tri divizije so do zob oborožene in pripravljene za boj.

Ameriški in francoski viri niso hoteli potrditi teh vestí. Med vojno je Amerika zalagala francosko armado z vsemi potrebnimi in orožjem. To se sedaj lahko nadaljuje.

"Posojilo" v obliki vojaške opreme služi več namenom. Služi v vojaško pomoč zapadnim silam, je sredstvo v izvajanju političnega pritiska proti Rusiji in "ščiti" interese zapadnega kapitalističnega sveta.

Ameriški vojaški izvedenci in veščaki pravijo, da zahtevajo evropske države dve milijardi dolarjev na leto ameriškega "posojila" za vzdrževanje močnih armad. Poleg tega pa pričakujejo, da bo Amerika z njimi sklenila vojaško zvezo.

Tajno pošiljanje orožja v Palestino

Pariz, 6. nov. — Ameriški inteligenčni (vohunski) urad je naznanil, da je prišel na sled pošiljanja orožja, letal in drugega vojnega materiala v Palestino. Urad pravi, da orožje pošilja Rusija iz Čehoslovaške. Ameriška vlada je protestirala pri češki vladi, ki je zavrnila protest.

Tile druge letalske nesreče v raznih krajih Amerike in na Pacifiku.

IZSELJEVANJE ŠPANSKIH DELAV- CEV V ARGENTINO

**Diktatorja Franco in
Peron sklenila novo
pogodbo**

Buenos Aires, Argentina. — Argentinska vlada diktatorja Perona je s španskim diktatorjem Francom podpisala sporazum glede priseljevanja Špancev v Argentino. Pogodba velja za dobo desetih let.

Nova pogodba je bila sklenjena na sestanku diktatorja Perona in Francovega zunanjega ministra Martina Artaja. Na ta način bo Argentina, ki potrebuje več kmetijskih delavcev, rešila problem pomanjkanja poljskih delavcev, obenem pa bo pomagala diktatorju Francu. V Španiji je velika brezposelnost in delavstvo ječji pod peto krvoloka Franca.

Poleg poljskih delavcev, ki se bodo kmalu začeli iseljevati iz Španije v Argentino, bodo imeli pravico naseljevanja v Argentini tudi španski industrijski delavci, ki v Španiji nimajo dela ne zaslužka. Argentina bo dobila tudi večje skupine španskih inženirjev in drugih izvežbanih delavcev.

Argentinska vlada upa, da se bo iz Španije naselilo v njene province najmanj en milijon španskih delavcev v dobi desetih let. Argentinske industrije se stopnjoma razvijajo, dočim se španske krčijo.

Španska vlada se je obvezala, da ne bo zahtevala od iseljenih delavcev, da se bi morali vrniti v domovino za vojaško službo. Poleg tega je dala tudi druge koncesije, ki so v prid Argentini.

Masno iseljevanje španskih delavcev se bo pričelo takoj. V zameno za barantanje s španskimi delavci bo Španija dobila velike kredite od argentinske vlade za izvoz žita v Španijo. V ta namen bo dovolila \$20,000,000, kar bo šlo za nakup žita, predvsem pšenice, dalje za železo, ladje in drugo primerno blago, ki ga potrebuje Španija.

Finska vlada dobila posojilo

Washington. — Exportna-importna banka je dovolila finiki vladi \$10,000,000 posojila za podvig lesnih produktov in za razvoj papirnih izdelkov. Posojilo mora biti vrnjeno do leta 1959. Obrestna mera je 3½ centa.

Domače vesti

Nov grob na zapadu

Salt Lake City, Utah.—Dne 14. okt. je za posledicami mrtvouda umrl Vincent Raunikan, član SNP, star 62 let, doma iz vasi Veliki Jelnik, fara Blagovica, v Ameriki 39 let, ves čas na zapadu. Živel je v Red Lodgeu in Bellingu, Montana, in v Salt Lake Cityju. V Los Angelesu zapušča ženo, sina in tri pastorki, v Wyanu, Pa., brata Louisa in več sorodnikov, v starem kraju pa sestro.

Nov grob v Minnesoti

Eveleth, Minn.—Dne 27. okt. je naglo umrl Martin Sverjanc, star 82 let. Zapušča dve hčeri, pet sinov (tri v Minnesoti, enega v Seattleu, Wash., in enega v Flintu, Mich.), brata Johna v Pinevillu, Minn., osem vnukov in dva pravnuka, v starem kraju pa dve sestri.

Is Clevelanda

Cleveland.—Po desetih letih bolehanja je v bolnišnici umrl Anthony Tercek, star 27 let, ramski, rojen v Clevelandu. Zapušča očeta Johna, brata in tri poročene sestre.—Po kratki bolezni je umrl John Delinarch, star 62 let, rojen v Selci, občini Kalje. Bil je samaki in tukaj ne zapušča sorodnikov.—Pri družini William Jerse so se oglašile rojenice in pustile prvorojenčka, pri družini Edward in Olga LeBarone (materino deklaro ime Valencij) pa prvorojenke.—V zadnjem poročilu o smrti Josepha Prešerna iz Collinwooda je bila pomota. Glasiti bi se moralo Prešecan—ne Prešeren.

Kongresnik Thomas ni hotel pričati

**Poslužil se je
"ustavnih pravic"**

Washington, 6. nov. — J. Parnell Thomas, reakcionarni republikanski kongresnik iz New Jerseyja, ki načeluje odseku za neameriške aktivnosti, se je poslužil svojih ustavnih pravic, ko ni hotel pričati pred federalno velepoto, ki preiskuje obdolžitve, da je prejel denar od svojih uslužbencev.

Znano je, da je v mnogih slučajih Thomas ostro krtačil osebe, ki niso hotele pričati pred njegovim odsekom, nato pa jih obdolžil, da so "razžalili" kongres. Prav te pravice se je poslužil Thomas sedaj sam poslužil.

Thomas ne bo več načelnik "neameriškega odseka", kajti z zmago demokratov je to pozicijo zgubil. Nasledil ga bo demokratski kongresnik. Verjetno je, da novi odsek ne bo iskal coprnic in "komunistov" za vsakim grmom, kakor je delal Thomasov odsek.

Zaključek Thomasove afere odvisi od veleporote, ki ga lahko obdolži krivde ali pa oprosti. Prvotna obdolžitev mu je očitala, da je imel na plačilih listi osebe, ki niso nič delale, vračati pa so mu morale gotovi del svojih plač.

Kajšek zbira brite čete za obrambo

Nanking, Kitajsko. — Vlada diktatorja Kajšeka je strnila vse sile, da ustavi močno prodiranje komunističnih čet v centralni Kitajski južno od reke Jangce. Glavni cilj zmagovite komunistične armade je Sučov, velika vladna baza 170 milj severno od Nankinga. Računa se, da je vlada zbrala okrog pol milijona vojaštva na tem ozemlju. Opazovalci poročajo, da so čete diktatorja Kajšeka, ki so mu še ostale od razbite armade v mandžurskih porazih, slabo izvežbane in slabo opremljene. Komunistični radio je naznanil nadaljne uspehe na vsji fronti.

ANGLIJA MOLZE BREZPRAVNE KOLONIJALCE

**Imperialistom je le za
profite; o reformah
ni sluha**

Auckland, Nova Zelandija. — Britska poveljna politika v južnovzhodni Aziji sloni na načelu, da Velika Britanija izveže čim več more iz svojih podaniških kolonij, v zameno pa jim da le neznatne koščke izboljšav, ako splot kaj.

Ameriški poročevalec, ki je obiskal britske kolonije v Hong Kongu, Malaji in na severnem Borneju, se je prepričal, da bodo britske oblasti skušale obdržati svojo izkoriščevalko nadvlado nad temi kolonijami za vsako ceno. To bodo storile zato, ker imajo od tega velike dobičke.

Britska delavska vlada se trdno drži starega angleškega pravila, da se morajo kolonialna ljudstva držati v sistemu izkoriščanja, ki prinaša Veliki Britaniji ogromne dobičke. Dobički so glavni, zato morajo kolonialna ljudstva ostati podložna britski nadvladi.

V Malaji gre za čim večjo produkcijo kaveka in kositra. Domačinsko ljudstvo živi večinoma na cenenem rižu, delo je naporno, ure dolge, plače pa nesramno mizerne. Lastniki plantažnih nasadov in rbov imajo vse pravice nad domačini. Bogastvo se steka v njihove žepke, v žepke bogatašev, ki živijo v Angliji, od katerih ima država gotove dohodke v obliki davkov.

Anglija se trdno drži važnih kitajskih pristanišč, tako tudi Hong Konga. S teh svojih baz kontrolira vso trgovino in produkcijo v južnovzhodni Aziji ter grabi ogromne profite na račun bednih domačinov.

Izkoriščanje v britskih kolonijah, kakor v kolonijah drugih imperialističnih sil, je v polnem razmahu. V zadnjih treh letih, odkar se je zaključila vojna, pa so domačinska ljudstva začela vstajati. Znaki so, da se je začelo gibati, ampak imperialistični interesi se ne bodo podali brez boja.

Kontrola atomske sile še ni rešena

Pariz. — Skupščina Združenih narodov je sprejela načrt zapadnih držav za kontrolo atomske energije s 40 proti šestim glasovom. Rusija in vzhodne evropske države so glasovale proti. Ruski predlog, ki je dolekal, da se sprejme pogodba za odpravo atomskih bomb in posebna pogodba za kontrolo atomske sile, je bil zavrnjen z enakim številom glasov. Ruska delegacija je izjavila, da je predlog zapadnih sil fantastičen. Zadeva še ni rešena, kajti vprašanje atomske kontrole se bo sedaj reševalo na konferenca posebnih komisij in na konferencah vellesil.

Nadaljna odkritja atomske energije

Des Moines, Ia. — David E. Lillenthal, načelnik atomske komisije, je razkril, da so v teku važni novi razvoji v raziskavah atomske energije. Lillenthal je govoril na sestanku članov državne izobraževalne zveze. Dejal je, da se v državi Iowa vrši važna raziskavanja o možnosti uporabe atomske sile v industrijske svrhe. Pronašlo se je, da so gotove navadne snovi velike vrednosti pri razvoju in praktični uporabi atomske energije. Slične raziskave so v teku v raznih drugih krajih Združenih držav.

Kako Taft-Hartley zakon "protektira" organizirane delavce.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NAMODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (Izven Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$2.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Come oglaševati po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaravnih članov ne so vračajo. Rokopisi literarne vsebine (zriče, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-58 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Zapadne sile zavračajo kompromis

Zadnje dni nismo nič slišali o "berlinski krizi". Tudi "palestinska kriza" je bila potanjena v ozadje. Prav tako "mrzla vojna". Vzroki so vam znani. Kovači javnega mnenja so bili preveč "bizi" z dogodki v domači deželi: na predvečer volitev z napovedovanjem Deweyjeve zmage, ki bo prišla na perutih njegovega "plaza", po volitvah pa radi brezmejnega začudenja in trkanja na prsi, češ kako smo se mogli tako temeljito zmotiti!

Toda pustimo te javne kovače v njih žalni obleki. Mi bi le želeli, da bi od te svoje omotice sploh ne okrevali, marveč se kar naprej čudili in kesali. Mi bi želeli, da bi se začeli pokoriti tudi radi svojih drugih grehov in priznali, da so vsa zadnja leta, zlasti zadnjih par let temeljito farbari ameriško ljudstvo z rdečim strahom, da so lahko v kalnem ribarilu s svojo mrzlo vojno in ga mehčali za vročo vojno ter ga osedlali z velikim oboroževalnim in militarističnim bremenom.

In kljub temu, da zadnje dni nismo nič slišali o berlinski krizi, smo gotovi, da se bo ta "kriza" zopet pojavila v ameriškem tisku in radiu v bližnji bodočnosti — takoj ko si ti kovači nekoliko opomorejo in pridejo k sapi. In da jih prehitimo, se bomo mi lotili te "krize" in jo skušali prikazati v taki luči, v kakršni v resnici je. Od njenega zadnjega mrcvarjenja v Varnostnem svetu v Parizu namreč še nismo nič komentirali o njej.

Če bi zapadne sile ne bile tako "trmaste", namreč Amerika in Anglija, oboje niti diplomati, bi bilo berlinsko vprašanje zdaj že lahko na poti rešitve. V zadnjem pogajanju za doseg kompromisa v Parizu je Rusija namreč pokazala dobro voljo in tudi željo, da pride do "čestne" rešitve berlinskega vprašanja. To je pokazala, ko je pristala na zadnji kompromis, ki so ga izdelali predstavniki šestih "nevtralnih" držav, članice Varnostnega sveta — Argentini, Kolumbije, Kanade, Kitajske, Belgije in Sirije.

Ta kompromis v obliki resolucije je določal, da vse štiri okupacijske sile obnove pogajanje za rešitev berlinske krize na podlagi uveljavljene nemške marke za vsa Berlin, po rešitvi tega vprašanja pa zunanji ministri pričnejo razpravo o celotnem nemškem vprašanju.

Kompromis je bil v tem, da bi Rusija "polagoma" ali stopnjeno dvignila svojo "blokada" Berlina z odpravo prometnih restrikcij po plovnih kanalih in cestah. To naj bi storila ob času, ko se v Berlinu prične pogajanje med vojaškimi guvernerji glede denarnega vprašanja. Takoj, ko bi dosegli sporazum, bi Rusija odpravila blokado tudi po železnikih.

Z drugo besedo: volk bi bil sit in koza cela. Rešena bi bila tudi "čast" vseh prizadetih sil.

Rusija je na ta Bramugliov predlog pristala. (Juan Bramuglio je kot zunanji minister načelnik argentinske delegacije v Parizu in si je največ prizadeval za doseg kompromisa. Sicer pravi, da bo s tem delom nadaljeval.) Rusija je pristala, ne pa zapadne sile.

Kakor je poročal Frederick Kuh iz Pariza, se je na tajni seji najprvo oglašil predstavnik Anglije sir Cadogan, ki je rekel, "da se mi ne bomo pogajali pod 'pritiskom' in odločil Bramugliov predlog. Enako sta potem storila tudi zastopnika Amerike in Francije.

Bil je prav ta predlog, ki ga je imel v mislih Jože Stalin, ko je prejšnji teden udaril po Ameriki, Angliji in Franciji in prvi dve obdolžil, da se zato nečeta pogajati glede Berlina in Nemčije, ker hočeta provocirati nov svetovni požar. Stalin je sicer napovedal, da bodo vojni hujskači sramotno pogoreli. Mi upamo, kakor mora upati tudi vsak mirujoč, da se to zgodi — da bodo vsi vojni hujskači poslani pod klop ali pometani na smetišče.

Na to Stalinovo obdolžitev so vsi zapadni diplomati reagirali po znanem kopitu. Enostavno so zanižali, da bi bili v Parizu pristali na kak kompromis, potem pa se premislili. Tehnično so bili morda v pravem, to je, da je na prej omenjeni kompromis pristala le Rusija. Toda šli so še korak dalje in sploh zanižali, da bi jim bil Bramuglio predložil kak kompromis, na katerega je prej pristal Višinski. "Protokol" pa je zahteval, da so "nevtralne" države molčale ko grob. Čudno je to, zakaj je molčal tudi Višinski, ko je na odprti seji Varnostnega sveta vetiral resolucijo zapadnih sil.

V resnici vse kaže, da se visoka anglo-ameriška diplomacija boji vsakega sporazuma z Rusijo. Nešteto je tudi dokazov, ki govorijo, da so se vladajoče sile Amerike in Anglije definitivno sprijaznile z mislijo, da je vojna z Rusijo "neizbežna". V to smer je sploh naperjena vsa njih politika. V oboroževanju je nedavno pričela slediti Ameriki tudi Anglija, in sicer tista Anglija, ki pravi, da bi se brez Marshallovega načrta znašla v zelo opasnem položaju in da bi si morala še bolj zadržati pasove. Vendar se je pa odločila za veliko oboroževanje. Angleška laboratorijska vladna sigurno računa, da bo tudi stroške tega oboroževanja nosila Amerika — ameriški davkoplačevalci.

S tem v zvezi naj navedemo izjavo Patricka Gormana, gl. tajnika-blagajnika unije klavniških in mesarskih delavcev ADF, ki je bil federacijski delegat na zadnji konvenciji Britskega strokovnega kongresa. Potem je obiskal tudi zapadno Evropo in Italijo in se po desetih tednih vrnil domov.

Po svojem povratku je Gorman dejal, da je dobil tam vtis, da si zapadna Evropa z Anglijo vred želi nove vojne. On se je precej šetal v desničarskih delavskih krogih, ki se bolj tresejo pred komunizmom kakor pa pred popolno destrukcijo Evrope, kar bi ji nova vojna sigurno prinesla.

Chicago Daily News je 3. nov. prinesel intervju z Gormanom in ga citiral sledeče: "Več angleških delavskih voditeljev mi je v privatnih razgovorih dejalo, da želijo, da bi prišlo do vojne.

O pošiljanju paketov in drugo

Stump Creek, Pa. — Čitala sem dopis Johna Sularja, v katerem opisuje glede pošiljanja paketov v staro domovino. Naj o tem predmetu napišem nekaj vrstic tudi jaz.

V staro domovino sem poslala že veliko paketov, kakor tudi moje sestre. Samo ena izmed sester je poslala že 82 paketov, toda izgubil se do sedaj še ni nobeden. Pred šestimi meseci pa sem poslala še en paket, s katerim pa nisem imela tako srečo kot z drugimi. Sestra mi je namreč pisala, da je prejela pravo zmes: kava, riž in sladkor — vse skupaj zmešano! Morda bo kdo mislil, da sem vse skupaj slabo zavila, toda temu ni bilo tako, ker jaz vse skrbno zapakam, zavijem in zašijem. Vse kaže, da se je to zmešalo v Ljubljani, ko so pregledovali paket. V tem paketu je nekdo ven vzel en zavoj kave, cigarete in zlati okrasek.

Meseca januarja pa sem poslala štiri vreče moke mojim in moževim sorodnikom. Tri so prejeli, ena pa se je izgubila. O tem sem dobila sporočilo šele pred dobrim mesecem, nakar sem takoj pisala Dobrovoljnemu odboru v New York. Takoj sem dobila odgovor, če bi o izgubi sporočila poprej, bi mogoč odposlali na pravo mesto, vendar pa so mi vseeno poslali potrdilo, da so na 5. oktobra odposlali drugo vrečo moke na isti naslov, namreč moji svaki, ki živi pri Kumu na Krasu, za kar sem jim seveda hvaležna. Iz tega primera lahko vidite, da je Dobrovoljni odbor točen in zanesljiv. Vse priznanje tej organizaciji!

Pred nekaj tedni sem čitala dopis Antonia Kebeta. On res tako zanimivo in šaljivo piše, da se človek mora smejati. Letos ni imel sreče s figami, najbrže je ne bo imel drugo leto, kajti z Rožmanom ne bo mogel pregnati požrešnih ptic. Če pa bi dobil "starega ata" za paznika, bi bilo bolje, kajti Italijanom je figa sveta.

Danes imajo Italijani zopet kredit v Ameriki, v času vojne pa ga niso imeli. Spominjam se l. 1941. Z možem sva vprašala za ameriško državljanstvo, ker pa sva povedala, da je najin rojstni kraj prišel po prvi svetovni vojni pod Italijo, nista mogla dobiti državljanstva. Ko sem to povedala doma, je bil eden izmed sinov zelo jezen, češ, saj nismo res Italijani. Ko pa je Italija kapitulirala, so nas pa poklicali in izdali državljanstvo.

Sedaj pa naj povem storijo o hrvaški seljaku in njegovih hruškah. Pred 31 leti mi je pravil sosed sledečo zgodbo: Neki hrvaški kmet je imel lepe hruške in še lepo mlado dekle, h kateri so zahajali mladi fantje, pri tem pa niso pozabili na slastne hruške. Toda kmet, prebrisan glava, si je mislil sam pri sebi, ne boste mi požrli vse slastne hruške in pričel je strašiti s puško pod hruško.

Nekega večera so se fantje domenili, da kmeta uzejo v kozji rog. Dva sta prišla na okrog s steklenico slivke in kmeta izvalila oči hruške, med tem časom pa sta druga dva obesila na hruško slamnatega pajaka, ki sta ga imela privezanega na vrh, katero sta napeljala v zasledo, kjer sta se skrila.

Kmet se je vrnil pod hruško, tedaj si bo ljudstvo postlalo, tako bo ležalo prihodnja štiri leta. Kakor vse kaže, je ogromna

Rekli so mi: "Mi hočemo vojno z Rusijo in je bolje, da jo imamo zdaj, dokler imajo Združene države atomsko bombo, mi pa smo lahko vaši zavezniki!" Gorman je dejal, da Angleži žive na pretekli slavi, toda bi bolje storili, če bi se manj klanjali in več orali."

Torej ni čudno, če je sir Cadogan kratkoma zavrgel vsak kompromis z Rusijo, ako tudi v angleških delavskih vodilnih krogih vlada tako mišljenje. Izgleda, da je Churchill tudi med njimi dobil marsikakršnega učenca. Mi upamo, da bo angleško delavstvo znalo strežiti take "voditelje".

Kmet se prime za glavo in pravi: "Bogami, človek, pridi doli, drugače te takoj ustrelim." Slamnati mož na hruški pa se ne zmeni za svarilo in naprej trese drevo. To pa je zadosti razjarjenemu kmetu, zgrabi za puško in ustrelil. Tedaj pa fant v skrivališču spusti vrv in slamnati mož se zvali doli s hruške. Kmet jo pobriše v kuhinjo in pravi ženi: "Joj, žena, človeka sem ustrelil — takoj se grem javit orožnikom."

In res pridejo orožniki in preplašeni kmet z njimi. Orožniki posvetijo in takoj vidijo, da je ustrelil v slamnatega možiča. Eden orožnikov pa reče: "Oče, ubili ste človeka na svoji hruški, zato vas ne zadene nobena kazen, toda vi ga morate pokopati."

Kmet je bil zadovoljen s tem predlogom in dejal je, da bo vse storil, samo naj ga ne zaprejo.

Vsa potegavščina se je drugi dan raznesla po vasi in sosedje so se smejali in zbijali šale na račun "prebrisanega" kmeta, on pa je bil vesel, ko je zvedel, da ni ubil človeka, od tedaj naprej pa tudi hruške ni več stražil.

Jennie Rehar.

Naročil Prosveto za sorodnike v starem kraju

Elizabeth, N. J. — Prilagam \$4 za naročnino za štiri mesece za moje sorodnike v stari domovini. Tam imam brata, ki ima štiri hčere in dva sina. Tu in tam jim pošljem paket, in do sedaj so vse prejeli v redu in tudi precej hitro. En paket smo poslali 16. maja, prejeli pa so ga že 27. junija, drugega pa 4. avgusta, prejeli pa so ga koncem septembra.

Kakor razvidim iz pisem, so silno veseli vsakega paketa. Tamkajšnji sistem ne hvalijo, prav tako ga ne kritizirajo, pišejo pa, da je slabo, ker še vedno primanjkuje vsakovrstnih potrebščin. Ostali so do malega bosi in nagi, kajti Nemci so jim vse odnesli.

Sorodnikom tudi pošiljam razne izrezke iz Prosvete, katerih so zelo veseli, zato sem se sedaj odločil in jim naročil Prosveto za nekaj mesecev.

Predno bodo priobčene te vrstice, bodo volitve za nami. Kakor si bo ljudstvo postlalo, tako bo ležalo prihodnja štiri leta. Kakor vse kaže, je ogromna

Rekli so mi: "Mi hočemo vojno z Rusijo in je bolje, da jo imamo zdaj, dokler imajo Združene države atomsko bombo, mi pa smo lahko vaši zavezniki!" Gorman je dejal, da Angleži žive na pretekli slavi, toda bi bolje storili, če bi se manj klanjali in več orali."

Torej ni čudno, če je sir Cadogan kratkoma zavrgel vsak kompromis z Rusijo, ako tudi v angleških delavskih vodilnih krogih vlada tako mišljenje. Izgleda, da je Churchill tudi med njimi dobil marsikakršnega učenca. Mi upamo, da bo angleško delavstvo znalo strežiti take "voditelje".

Glasovi iz naših naselbin

Ameriški žurnalist poroča iz Jugoslavije

VI.

V deželi je popolna verska svoboda. Kriminalci, četudi v črni suknji, prejme zaslužno plačilo!

(Pred nekaj tedni smo v Prosveti objavili serijo člankov o Jugoslaviji, ki jih je napisal za svoj list IN FACT George Selde, ki sedaj proučuje razmere v Jugoslaviji. Danes pa objavljamo njegovo poročilo o odnosu države do cerkve. O tem predmetu smo priobčili v Prosveti že več člankov, med njimi poročilo skupine uglednih ameriških protestantov, toda v Ameriki je še vedno na dnevnem redu velika laži-propaganda o zatiranju vere in cerkve v Jugoslaviji, prav tako te laži širijo slovenski ubežniki, ki se zbirajo okrog A. D., zato bo to poročilo nedvomno zanimalo naše čitatele. — M. M.)

Beograd. — Eno izmed glavnih spornih vprašanj glede nove Jugoslavije se tiče odnosa vlade do cerkve in duhovnikov. Zdeli se mi je, da je to vprašanje v klerikalnega časopisa v Zelenih državah in v večini dnevnih časopisov napada Jugoslovane, trdeči, da je duhovništvo preganjano in da se vodi neizprosna boj proti cerkvi. To je bila ena zadev, katero sem hotel preiskati na mojem potovanju po Jugoslaviji. Razumljivo, da nisem mogel obiskati vse kraje v deželi in govoriti z vsakomur, ki bi mi mogel dati informacije o tem predmetu, vendar sem v času, ki sem ga imel na razpolago, iskal mnenje reprezentativnih krogov. Najprvo sem dobil informacije in mnenje o odnosu vlade do cerkve od vladnih zastopnikov, potem pa sem govoril o tem predmetu z ljudmi vseh poklicev, končno pa sem obiskal visokega zastopnika katoliške cerkve in ga vprašal za njegovo mnenje glede te kontraverze.

Mnogi duhovniki si pridobili velik ugled

Na podlagi teh študij, intervjuov, razgovorov in mojega osebnega znanja, lahko ugotovim, da so Američani dobili popačeno sliko o verskih razmerah v Jugoslaviji. Tu navajam moje ugotovitve:

1. V Jugoslaviji je bogoslužje v svobodno. Cerkev so odprte in v njih se vrši služba božja. Cerkev, ki so bile podrtje v vojni, se popravljajo in gradijo z livec ne more glasovati za kakega kandidata druge stranke. Dillonwale, O., član društva 176 SNPJ: Ker ste se pozabili podpisati, vam ne moremo odgovoriti. Sicer bi pa na podlagi tega, kar pišete, vam ne mogli dati nobenega nasveta.

2. Posamezni duhovniki so bili in so še postavljeni pred sodišče radi sabotaže, izdajstva, ali pa radi kolaboracije z nacisti in domačimi petokolonaši v času vojne. Izmed teh je najbolj poznan nadškof Stepinac. To so individualni slučaji in se ne omejujejo samo na duhovnike rimsko-katoliške vere, prav tako niso del kakšne gonje proti duhovništvu. Resnica je, da so mnogi katoliški duhovniki in prav tako drugih veroizpovedi med najbolj spoštovanimi osebnostmi v deželi, in sicer za njih zasluže v času osvobodilne vojne.

3. Duhovniki lahko svobodno govorijo raz prižnic o čemur koli, z eno izjemo — ne smejo pozivati na prevrat vlade. Vladni uradniki so izrazili dvom, da bi katera koli dežela dovolila duhovnikom ali popom pozivanje na prevrat vlade.

4. Cerkevne šole niso prepovedane.

5. V Jugoslaviji je danes cerkev ločena od države, kar povzroča grenkobo do neke mere, kajti, pod moparhijo je imela cerkev ogromen politični, gospodarski in verski vpliv, kakor ga ima v vsaki fevdalni državi. Vzlic ločitvi cerkve od države, vlada uvideva, da je ljudstvo še vedno izmogočno radi vojne in zato ne more dovolj samo podpirati cerkve, zato drži tiska v svojih tiskarnah katekizme, mašne knjžice in drugo nabožno gradivo za vse verske sekte.

6. Z ločitvijo cerkve od države je cerkev izgubila velik del ogromnih posestev in politično moč. To daje povod za nasprotovanje cerkvenih krogov proti sedanjim vladim, prav tako kaznovanje nekaterih duhovnikov.

Monsignor, papežev kormornik, potrjuje moje zaključke

Da pravilno razumemo Jugoslavijo in njeno versko vprašanje, je potrebno, da vemo, da dežela sestoji iz šestih republik in vsaka ima svojo vero. V Srbiji prevladuje pravoslavna vera, v Hrvaški rimsko-katoliška vera, prav tako v Sloveniji, poleg tega pa je še veliko muslimanov, luteranov, ogrskih reformistov, židov in skoraj vse protestantske sekte. V preteklosti so se verniki raznih ver sovražili med seboj, kar so nacisti, ki so okupirali Jugoslavijo, temeljito izrabili. Pri tem delu pa so jim pomagali hrvaški ustaši in Mihajlovič. Šele potem, ko je Tito združil ljudstvo v narodni osvobodilni fronti, je pričelo ljudstvo zmagovati nad nacisti in domačimi fašisti.

To je bila slika, ki sem jo dobil o odnosu vlade do cerkve, nakar sem vprašal za intervju vodilnega katoliškega duhovnika v deželi. On je monsignor Svetozar Riting, papežev kormornik in minister brez listnice v hrvaški vladi. Mnogo let je bil župnik pri cerkvi sv. Marka v Zagrebu, ko pa je bil mlad, je bil tajnik slovitega hrvaškega nadškofa Strossmayerja. Danes ima že 70 let, toda tedaj, ko so Nemci udri v Hrvaško in vzpostavili kvizlingško "Nezavisno hrvaško državo," je moč zapustiti svoje župnijo, pobegniti v gore in se pridružiti partizanom. Danes pa je eden glavnih voditeljev in najbolj spoštovanih mož v Jugoslaviji!

(Dalje prihodnjič)

Francoski rudar pomaga ranjenemu tovarišu, ki ga je policija zbila na tla in ga ranila. Vlada je poslala oboroženo vojsko s tanki nad stavkujoče rudarje.

MAVRICA

WANDA WASILEWSKA

iz rusčine prevedla VERA BRNČIĆ iz MILE KLOPČIČ

(Nadaljevanje)

In prav pri njej, kakor za nalašč, kakor v posmeh, je naselil Nemec svojo ljubico. Če bi ta ljubica bila vsaj Nemka, tujka, ki bi jo bil pripeljal od daleč, če bi govorila tuj govorico, in bila prav tako sovražna in osvetoživa kakor vsi tisti z zelenimi plašči. Toda ne, moralo se je zgoditi drugače, moralo se je zgoditi, da je ta ljubica domačinka, ki se je prodala za silvene nogavice in francosko vino ter izdala svojo domovino, svoje, lastnega moža-komandanta in tiste, ki leže ubiti na dnu globeli, izdala vse. Vse drobovje se ji je obračalo in strašen gnus ji je napolnjeval ob misli, da je prav ta in taka našla zavetje pod to streho, da se valja po pernici, zapoveduje in igra milostljivo prav v tej hiši. Ne, ne sramuje se, ne poveša oči, ne zardeva, kadar se srečuje z ljudmi. Hodi okoli, zadovoljna in nesramna, in zahteva, da ji strežeš.

Počakaj, počakaj—je šepetala žena v zmerjavajoči se ogenj, ne da bi se zmenila za zmerjanje, ki se je razlegalo iz sobe.—Joj, prišel bo tudi tvoj dan, takšen dan, da ti bo stokrat žal, da si se sploh rodila!

Ni se ozrla, ko je začutila v veži hitre, težke korake. Saj je tako in tako vedela, kdo prihaja. Samo obraz ji je okamenel.

Oficir je stopil v sobo, ne da bi se bil ozrl na ženo, ki si je dala opraviti s pečjo.

—Kaj še vedno spiš?

Tista v postelji je razvajeno našobila ustnice. —Čemu bi vstajala? Tebe ni od nikoder...

Pusto mi je. Ti odhajal, jaz pa sama s to zoprn babnico. Boš videl, še zastrupila me bo. Sedel je na rob postelje.

—Avša... Tu si ti gospodarica, razumeš. Zakaj bi se dolgočasila? Navij gramofon, saj imaš vendar toliko plošč, ali pa beri. Saj prebijam vendar vsak prosti trenutek s tabo. Saj veš, vojna je... Vedno je kaj novega.

Vzdihnila je.

—Vojna, samo vojna... Končno bi si že lahko vzel dopust in me odpeljal odotod.

Oficir je zmignil z rameni.

—Ah ti, noričica. Sedaj ni časa za dopuste. Če bi te pa poslal samo v Nemčijo, kaj bi tam počela? Bojle, da ostaneva skupaj.

Ni odgovorila. Počasi se je dvignila in izegnila roko, da bi vzela perilo, ki je ležalo na stolu. Presedel se je na klop in jo gledal. Da, ugajala mu je. Sicer je ne bi vlačil s seboj že tri mesece. Bila je drugačna, popolnoma drugačna od žensk, ki jih je bil vajen; in drugačna od žensk, ki jih je srečeval v teh krajih.

—Joj, poslušaj, Pusa, nekdo mi je rekel, da je tukajšnja učiteljica tvoja sestra?

Roka z nogavico je obstala v zraku. Pusa je nagnila glavo na ramo z graciozno bolno opice. Saj, prav to je bilo na njej privlačno. Krhka, majhna živalca.

Z otroško roko je popravila lase na uho. Uh, lja sta bila tako smešna, tako ozka, majhna trikotnika, podobna uhljem živalce. Tudi zobje so bili trikotni, to je opazil že sedaj, ko se že tri mesece pozna z njo. Zda se je ugriznila z njimi v blede ustnice.

—No, in kaj potem?

Še enkrat si je popravila lase.

Zabeležali so se trikotni, rdeče lakirani nohti, kakor krempeljci, pokriti s krjvo.

—No, seveda, sestra mi je. Kaj zato?

—Nič kaj rada nas nima, ta tvoja sestra.

V Pusi jih okroglih črnih oči se je užgala iskrica sumničanja.

—Kaj pa ona... ti je všeč?

Zasmejal se je s svojim hripavim smehom, podobnim klopodanju.

—Hej! Kaj pa misliš! Debele plavalaske mi ne ugajajo. Noge ima kakor...

Hotel je reči: kakor moja žena, pa se je še pravčasno premislil.

Pusa je z zadostnim pogledala svoje nekoliko kratke, toda vitke noge.

—Da, res je nekoliko predebela.

—Nikoli mi nisi rekla, da imaš sestro.

—Čemu neki? Ona je živila tu, jaz pa tam, skoraj nikoli se nisva srečali. Čisto drugačna je.

—Kako drugačna?

Pusa ji je zamisljeno zataknila lase za uho. Zalesketalo se je steklo uhanov.

—Uči otroke, vedno gara in gara... In kaj ima od tega? Nič. In vendar je z vsem zadovoljna, vse ji ugaja.

—Skratka: komunistka?

—Kdo bi to vedel. Morda je komunistka—je odgovorila leno in se nenadoma spet razživila.

—Zakaj se pa tako zanimaš zanjo? Praviš, da ti ne ugaja, in vendar sprašuješ?

—Pač sprašujem... Ne zanimam se zanjo kot za žensko, to mi lahko verjameš...

Pusa ni opazila posebnega tona njegovega glasu. Skrbno si je natikala nogavice in oblačila preko glave silveno kombinazo.

Izvekle je iz zepa zavitek.

—Srček, oglašil sem se samo za trenutek, da ti izročim čokolado, iti moram, dela imam čez glavo. Pozabavaj se s čim do večera. Pridem čim prej.

Našobila je usta.

—Sama, sama, ves dan sama. Kdaj bo vendar konec vojne?

—Bo že.

—Tebi je lahko govoriti.

Odvila je pisani papir in zasadi trikotne zobe v čokolado, v celo tablico naenkrat, ne da bi jo lomila na kosčke.

—Navij si gramofon. Kosilo ti prineso. Na svidenje.

Malomarno jo je poljubil in odšel. Stražar je še vedno cepetal pred hišo in si skušal ogreti noge. Ko je zagledal oficirja, se je zravnil. Oficir je šel mimo njega in zavil proti trgu. Velika hiša, kjer je bil prej vaški svet, je bila polna vojakov in podoficirjev. Vstajali so in pozdravljali, on pa komaj da jim je odzdravljaj. Po sobi so plaval oblaki dima.

Oficir je sunil vrata svoje začane delovne sobe.

—Pripeljte jo.

Sedel je za mizo in zazehal. Zavidal je Pusi, ki se zdaj lenari v postelji, medtem ko je moral on vstajati ob prvem svitu in se ves dan ubijati z nedokončanimi opravki.

Vojaki so pripeljali neko žensko v debelem kožuhi in temni obleki. Nezaupno jo je pogledal.

—Je to tista?

Stala je pred mizo nekam težko in nespretno. Izpod rute so ji viseli na sencih osiveli lasje, obraz je bil preprost, grobo iztesan, navaden kmečki obraz.

—Kako se pišeš?

—Kostjuk Olena.

Vrtel je svinčnik v roki in gledal izpod čela žensko, ki je stala pred njim.

Eno ali drugo: ali so se vojaki zmotili, ali pa se mu je po izraziti odločni obliki brade in po očeh, ki so gledale naravnost v obraz, obetala dolga in težavna preiskava.

—Si bila v partizanskem odredu?

Ni se zmedla niti ustrašila; odgovorila je, ne da bi bila odmaknila pogled.

Bila sem v partizanskem odredu.

—Aha... Tako, tako... To nepričakovano hitro priznanje ga je začudilo. Mehanično je risal po koščku papirja, ki je ležal pred njim, venec fantastičnih listov.

—Zakaj pa si se vrnila v vas? Po kaj so te poslali?

—Nihče me ni poslal. Sama sem se prišla.

—Tako... Sama... Čemu pa?

Tokrat ni odgovorila. Temne oči so gledale naravnost v oficirjev suhi, koščeni obraz, v njegove brezbarvne oči, obrobene z obledelimi trepalnicami.

—No?

Molčala je.

(Dalje prihodnjič)

večeru: spregovorili smo nekaj besed, potem je Anej ugasnil luč in šli smo spat. Nikdar ni prišlo do kakšnega daljšega pomenka.

Falarič se je malodušno zgrbil, ko mu je Anej odbil posojilo; to je bilo vse, kar se je zgodilo. Ko pa sva odhajala iz hleva, me je hlapec atisnil dva zeksarja v roko. Pri tem ni izpregovoril niti besedice. Ta dan sva s tovarišem šla k Slami.

Še zmerom sem paradiiral v grelnici s svojo uro in verižico. Ob splošni stiski moje okolice me je bilo tega vedno bolj sram. Razen tega sem vedno teže živel. Vendar sem se zelo bal že same misli, da bi le eno reč prodal in tako prišel do denarja.

Falarič je tu in tam upri oči v moj telovnik; na njegovem obrazu se je takrat vselej zasvetila skrivna želja, toda rekel mi za voljo tega ni nikoli nič. Po tistem prvem spopadu zaradi petih krajcarjev je postal z menoj čudno obziren in prizanesljiv. Bil je tako rekoč izgubljen človek, ki je iskal utehu v žganju, v duši pa je bil neskončno dober, da je znal ceniti tudi moja mladostna čustva.

Nekega dne, ko sva oba lačna ždela v grelnici, sem mu pa sam rekel:

—Ti, jaz bi pa verižico prodal...

Huje kakor moj predlog ga je ganil raskavi glas mojih besedi, ker je dobro vedel, kako težko se mi je ločiti od tega spomina.

—Ali bi jo res?

—Res. Če se hočem odpeljati domov, moram neke dobiti denar.

Zdelo se mi je, da tega ni hotel slišati, kajti hitro je dejal:

—To se pa lahko napravi.

Takoj je poklical nekega grelniškega gosta.

—Ti imaš zveze, spravi to stvar v denar.

S težkim srcem sem snel verižico in jo izročil. Falarič jo je vzel v roke in jo potehtal.

—Čisto srebro—deset kron moraš prinesiti.

Posredovalec je izginil v mesto. Skrbelo me je, če se bo vrnil. Falarič mi je to bral z obraza in me hitro pomiril:

—Bodi popolnoma brez skrbi. Mi smo sicer lumpje, toda drug drugega ne goljufamo.

In res, ni še minila ura, ko se je posredovalec že vrnil in prinesel točno deset kron. Bankovec me je spravljal v nemajhno zadrego, ker so gostje zavistno strmeli vame. Zdaj sem bil bogat, tako rekoč prebog za grelnico. Bilo me je skoraj sram.

Pri tem sem spoznal še eno dobro stran moje družbe: posredovalec ni zahteval od mene prav nič za svoje delo, čeravno mu je stiska gledala iz oči. Ko sem mu vendarle nekaj ponudil, mi je odmahnil z roko:

—Kar obdrži, boš še sam potreboval.

Posihmal sva s tovarišem živila dosti bolj redno. Vsako jutro sva šla k Slami in v grelnici ni bilo treba skopariti. Življenje je postalo svetlejšje, prijetnejše.

Nemarno vreme pa je trajalo še dalje. Bil je že sušec, a sonca se ni hotelo biti na spregled, tega odrešilnega, mladega sonca. Grelnica je bila še vedno polna.

V teh mrkih dneh sem imel priložnost še bolj spoznati našo družbo. Bil sem priča dolgih, čudnih razgovorov, ki jih sprva nikakor nisem mogel razumeti, a ki so me navzile temo močno privlačevali. Mnogi moji tovariši so prehodili že vse evropske države. Pripravljali so razne dogodke iz svojega življenja.

nja, poznali so vse narode od Severnega do Sredozemskega morja.

—Italija je revna dežela, toda za nas enega ni preslaba. Ljudstvo je dobro, gostoljubno. Denarja sicer ni, lačen pa ni treba biti. Brž ko se malo posveti, grem spet tja dol... Francija... Na Francoskem ni tako. Francoz je nezaupljiv, trd, nedostopen. V Parizu se da živeti. Nemčija... Ako nimaš v redu papirjev, si izgubljen. Če prideš k Prusu brez papirjev, ti pokliče policijo. Tam moraš delati. Dežela pa je bogata in denarna. Balkan... Tam je revščina doma, tja ni da bi hodil...

Med gosti je bil moj srednje starosti, ki so mu pravili: socialist. Ta je včasih govoril cele ure o boljši bodočnosti človeštva. Pravil je, da bo prišla revolucija, ki bo vse odrešila.

—Takrat bo tudi za nas prišel čas. Razlike, ki zdaj obstoje, bodo izginile in vsi bomo imeli enake pravice. Takrat ne bo več ne bogatašev ne revežev.

Socialist je premoknil, kakor da bi opazoval vpliv svojih besed. V sobi je vladal molk. Potem je mož nadaljeval:

—Ta čas se hitro bliža. V Nemčiji so bile volitve. Ali ste videli, koliko smo pridobili? Duna je tako rekoč naš. V moravski Ostravi je bil štrajk. Na Češkem se pripravljajo stvari. Na gornjem Štajerskem bo danes ali jutri izbruhnilo. Po vsej Evropi vre... Jaz vam pravim, naš čas se bliža...

Zadušljivo ozračje v grelnici se je pričelo vedriti, tista mora, ki je tukaj zmerom tiščala na naše prsi, je pričela popuščati. Dihali smo laže in prosteje. Večini gostov so oči začarele, ko da bi zagledale pred seboj blestečo podobno upanja in sanj.

Tovariš Falarič, ki se dotlej ni udeleževal teh razgovorov ter je s sklonjeno glavo slonel za mizo, se je nenadoma vzdramil, usekal z roko po mizi ter bruhnil iz sebe:

—Najprej je treba urediti po sodnih in davčnih uradih. To je treba zrediti. Vse tiste knjige in spiske je treba zažgati, uničiti. Na cesto z njimi, vam rečem. Kmetje na to komaj čakajo. Če bomo to storili, bodo šli kmetje z nami. Jaz jih poznam...

In ponovno je lopnil po mizi. Iz njega je bruhnil kmet, pravi kmet, glas zemlje, iz katere je izšel in s katero je po svoji mladosti bil še vedno tesno zvezan, čeprav je bil že davno posvetnjak-proletarec.

Z omočno slastjo sem vsrkaval vase te divje, hrepeneče pogovore tovarišev. Večino tega, kar sem slišal, nisem dobro razumel, ali pa mi je bilo popolnoma nerazumljivo, toda tu je mojim občutkom vse to ni bilo. Najbolj pa so me prijele besede tovariša Falariča. Bil sem kmet, kar me je bilo. Sodnija, davkarja so bili pojmi, ki sem jih kaj začel mrziti. Vsi, ki so živeli z menoj na vasi, so jih sovražili in se jih bali.

—Grunte buke morajo ven... je znova bruhnilo iz Falaričevih ust.

Tovariš je spravljal pogovor na tisti tir, kateremu drugi gostje večidel niso več mogli slediti. Bili so ali pravi mestni ljudje, ali pa so navzile kmečkemu poreklu bili že tako odtujeni zemlji, da je gorečnost niso več mogli pravilno pojmiti. Cutili so s Falaričem le toliko, kolikor je to ustrezalo njihovim revolucionarnim nezadovoljnostim in vnam.

Bil pa je med nami nekdo, ki se ni strinjal, neki čmerikav sta-

rec; ta je v grelnici hodil nekako svoja pota.

—Iz vsega tega ne bo nikdar nič, je vrgel med nas. Njegov glas je bil skoraj zloben.

—Zakaj...? je zadonelo sovražno po sobi.

—Zato, ker ljudstvo ne bo nikoli edino. In potem: v španoviji še pes crkne...

Socialist, najbolj izveden v teh stvareh, si ga je takoj izposodil ter mu na dolgo in široko dokazoval, da se moti. Dasi-ravno mu je skoraj vse pritrjevalo, starca vendar ni mogel prepričati. Uporno je ponavljal:

—Tega ne verjamem, tega ni, nikoli ne bo...

Potem so ga pustili pri miru. Družba je postala nejevoljna, da se je našel nekdo, ki je motil njeno vero in njeno hrepenco. Bil je pač obupanec, kateremu je življenje ubilo vsako upanje v pravico, v človeštvo.

Dolgo sem le, nemo poslušal, kaj pravijo drugi. Vse, kar sem čul, me je privlačevalo, manjkalo pa je pri vsem tem še nekaj, kar me je tiščalo in česar mi vsi ti razgovori niso pojasnili. Tudi članki, ki jih je socialist včasih na glas bral iz "Arbeiterwille"; tega niso prizadeli. Revolucionarna ideja, ki smo jo vsi skupaj dojemali, mi ni pojasnila stališča do narodnega vprašanja. Mene pa je bolela zapostavljenost Slovencev in nadvlada Nemcev. Nikdar se tovariši tega vprašanja niso dotaknili. Zato sem nekoč naravnost vprašal:

—Ali bodo tudi Slovenci deželni pravice in enakovrednosti, kadar bo prišel tisti čas?

Vprašanje je skoraj porazno vplivalo; okrog sebe sem videl

doolge, a tudi zasmehljive obraze. V grelnici sta se govorila oba celovška jezika, nemški in slovenski, dasiravno je prevladovala nemščina. Veliko domačinov, če ne večina, je bilo Slovencev kakor midva s Falaričem, tuji posvetnjaki pa, ki so bili le mimogrede v Celovcu, so bili večinoma Nemci, nekaj je bilo tudi Čehov. Ko sem videl, kak vtis sem napravil s svojim vprašanjem, sem se porazen stisnil za mizo.

Tisti starec, ki ni veroval v našo boljšo bodočnost, je prvi sovražno siknil:

—Slovenci—Slovenci so vsi črnuhi!

Drugi so neprijazno nekaj mrmrali. Tedaj se je nenadoma dvignil izza mize tovariš Falarič in grozeče stopil pred izzi-vača:

—Kaj si rekel?

Jezikac je sprevidel, kaj je napravil, in se je bojazljivo skrčil v kot. Falarič se je srdit vrnil k mizi, rekoč:

(Dalje prihodnjič.)

DANCING FOR YOUR ENJOYMENT

Trianon's Old Time dancing parties are the talk of Chicago!

If you can dance you'll thoroughly enjoy a visit to the south side Trianon ballroom on Wednesday night, where you can take part in the Old Time dancing sessions.

The young folks as well as the older men and women are having the time of their lives every Wednesday dancing such steps as the schottische, the polka, old time waltzes and the circle two step.

Music for the Old Time dancing party on Wednesday night, November 10 will be furnished by Lawrence Duchow and his Red Raven orchestra, who are known for their RCA-VICTOR recordings.

As an extra feature on that night Duchow will bring Wisconsin's champion "Waltz Quadrille" team to the Trianon for an exhibition of that dance.

The Trianon ballroom is located on Cottage Grove avenue at 62nd street and can be reached by surface lines, elevated and bus. Old Time dancing on Wednesday night is continuous from 8:30 to 12:30.

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.

Stane \$3 na leto, \$1.75 na pol. \$1 na četrt leta.

NAROČITE SI GA!

Naslov: **PROLETAREC**

2301 South Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem...

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se leta popravili Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrul. drisve in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je \$2.50
1 tednik in 6.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 6.00	2 tednika in 7.10
3 tednike in 4.40	3 tednike in 5.00
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 3.50

Za Evropo je: Dnevnik \$1.00 — Tednik \$2.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Prištetu se sme le ona člane iz družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in ne zahteva sam svoj list tednik, bode moral list član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvo znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsote \$

1) Ime... Čl. druživa št...

Naslov...

Ustavite jednik in ga pripilite k moji naročnini od slededih članov moje družine:

2) ... Čl. druživa št...

3) ... Čl. druživa št...

4) ... Čl. druživa št...

5) ... Čl. druživa št...

Mesto... Driava...

Nov naročnik... Star naročnik...

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

OD KOTELJ DO BELIH VOD

Prelihov Voranc

(Nadaljevanje)

Bil sem tako zadet, da sem pozabil na jed in sem tiho čakal, kdaj se bo Fal